HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

זה נעשה בית שער לזה וזה נעשה בית שער לזה אמצעי הוה ליה בית שמניחין בו. נלמד לעיל מיתנו העירוב במחצה הסמוכים למלירות לו לעילו במחצה מנאי המלירות אלו ג' בתים אין נריכין ליתן עירוב דנעשו כולם בית שער לאותה חצר המוליכה עירוב דרך עליהן לחצר לחברתה.

שניהם קנו עירוב. ממוך פי' הקונטרס משמע לתיירי בעירובי תמומין וקשה דנפרק במה מדליקין (שבת דף לד.) משמע דלא תיירי כגון בתרוייהו בעירובי מלירות ובעירובי תמומין דמשני לא קשיא כגון בעירובי תלירות כגון בעירובי תמומין ומ"ל לפירוש הקונטר' בעירובי מלירות לא קנו וקשה לת"ל מלי פריך הכא מדרבא ונרמה כפירוש רבינו חננאל דנרבא תיירי בעירובי מלירות מבל בעירובי תמומין דמילי פריך שפיר ולשון לא דקאמר לא ועכ"ל עלינו שייך לפי' בעיר כמו לא ושכור לנו פועלים (ב"מ דף פג. ע"):

הדרן עלך הדר

לימא תנן סתמא כרשב"ג. דקס"ד לרבנן כיון דנר' יוצא מתורת לבול משוב פתח: **הא** קס"ל **מעמא דכולי'** למעלה. ותגב דהדר ותנא למעלה מעשרה תנא נמי פחות מארבעה על מרבעה: **ושנים** ומשהו מהן בתוך י'. לא כמו שפירש בקונט' ג' טפחים ומשהו מוכך מהיקפו בתוך י' מתמנעו ולכתן טפח ומתמנעו ולכתן טפח אלא כמו שפירש ריב"ן אלו שני טפחים ומשהו זקופים מלמטה למעלה לתלון זה הוי שמונה טפחים על שמונה טפחים מאחר דנעגולו כ"ד טפחים על כ"ד בתמנעו מ' טפחים דכל שבהיקפו אלמא טפחים יש ברוחבו טפח וכשמסיר שני טפחים למטה וכן למעלה וכן מאני לדדין ישאלו ד' על ד' הלכך צריך שיהא החלון ג' טפחים ומשהו בתוך י' בתוכך זקיפת החלון בתמנעיתו כדי שיהא משהו מן המרובע בתוך עשרה:

ורבי **אמצעי** הוה ליה בית שמניחין בו'. נלמד לעיל מיתנו העירוב במחצה הסמוכים למלירות לו לעילו במחצה מנאי המלירות אלו ג' בתים אין נריכין ליתן עירוב דנעשו כולם בית שער לאותה חצר המוליכה עירוב דרך עליהן לחצר לחברתה.

שניהם קנו עירוב. ממוך פי' הקונטרס משמע לתיירי בעירובי תמומין וקשה דנפרק במה מדליקין (שבת דף לד.) משמע דלא תיירי כגון בתרוייהו בעירובי מלירות ובעירובי תמומין ומ"ל לפירוש הקונטר' בעירובי מלירות לא קנו וקשה לת"ל מלי פריך הכא מדרבא ונרמה כפירוש רבינו חננאל דנרבא תיירי בעירובי מלירות מבל בעירובי תמומין דמילי פריך שפיר ולשון לא דקאמר לא ועכ"ל עלינו שייך לפי' בעיר כמו לא ושכור לנו פועלים (ב"מ דף פג. ע"):

הדרן עלך הדר

לימא תנן סתמא כרשב"ג. דקס"ד לרבנן כיון דנר' יוצא מתורת לבול משוב פתח: **הא** קס"ל **מעמא דכולי'** למעלה. ותגב דהדר ותנא למעלה מעשרה תנא נמי פחות מארבעה על מרבעה: **ושנים** ומשהו מהן בתוך י'. לא כמו שפירש בקונט' ג' טפחים ומשהו מוכך מהיקפו בתוך י' מתמנעו ולכתן טפח ומתמנעו ולכתן טפח אלא כמו שפירש ריב"ן אלו שני טפחים ומשהו זקופים מלמטה למעלה לתלון זה הוי שמונה טפחים על שמונה טפחים מאחר דנעגולו כ"ד טפחים על כ"ד בתמנעו מ' טפחים דכל שבהיקפו אלמא טפחים יש ברוחבו טפח וכשמסיר שני טפחים למטה וכן למעלה וכן מאני לדדין ישאלו ד' על ד' הלכך צריך שיהא החלון ג' טפחים ומשהו בתוך י' בתוכך זקיפת החלון בתמנעיתו כדי שיהא משהו מן המרובע בתוך עשרה:

ורבי **חלון** ג' שבין ב' חצירות ד' על ד' בתוך עשרה מערבין שנים ואם רצו מערבין א' פחות מד' על ד' או למעלה מי' מערבין שנים ואין מערבין אחד: **גמ'** לימא תנן סתמא כר"ש בן גמליאל [1] דאמר כל פחות מד' כלבוד דמי אפי' תימא כרבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרשב"ג אלא לענין לבודין אבל לענין פתחא אפי' רבנן מודו דאי איכא ד' על ד' חשיב ואי לא לא חשיב: פחות מד' וכו': פשיטא כיון דאמר ד' על ד' בתוך עשרה ממילא אנא ידענא דפחות מד' ולמעלה מי' לא הא קמ"ל טעמא דכוליה למעלה מי' [2] אבל מקצתו בתוך י' מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד תנינא להא דת"ר כולו למעלה מי' ומקצתו בתוך עשרה כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מי' מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד השתא כולו למעלה מי' ומקצתו בתוך י' אמרת מערבין שנים ואם רצו מערבין א' כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מי' מיבעיא [3] זו ואצ"ל זו קתני א"ר יוחנן חלון עגול צריך שיהא בהיקפו עשרים וארבעה טפחים ושנים ומשהו מהן בתוך י' שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י' מכדי [4] כל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו ברוחבו טפח בתריסר סגיא הני מרובע ד' על ד'. כל חלון עגול בתמנית ממנעיתו נמוך וממנעיתו לכתן ולכתן הוא מגיה והולך וכריך לזה שיהו שני טפחים ומשהו מוכך מהיקפו בתוך י' מתמנעו לכתן טפח ומתמנעו לכתן טפח ועוד משהו משום דכי מרבעינן ליה מדליגן ליה מינה שני טפחים מן ההיקף עגול שנין קנן לקנן לכל לד דתמינן להו ומוקמינן לה לעיגולא ונמנע מותו משהו הנשאר נסוף י' [5] על פני רוחב החלון כלומר כ"ש [ע"כ] רבועא מגו עגולא פלגא בעית לדלויי כלומר חלי מדה הנותרת בריבוע ריבה העגול עליו והיקף המרובע ט"ז נמנע העגול רבה עליו ח' הרי ד' טפחים לכל לד: הני

כדתנן הדר בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו אוסר, והאמצעי הוה ליה בית שמניחין בו עירוב כי בתוכו נתנו עירובן שתי חצירות, וקיימא לן כל בית שמניחין בו עירוב אין צריך ליתן פת, נמצאו ג' הבתים וב' חצירות יוצאין בעירוב אחד של חצר. **בדיק להו רחבה לרבנן**, כלומר אם הן בקיאין בהילכות עירובין. שתי חצירות ושתי חורבות של אחדים ביניהן זה בא מחצירו דרך החורבה הסמוכה לחצירו, ונתן עירובו בחורבה (שכיחי צהלה) [האחרת], וכן בא זה מחצירו דרך החורבה הקרובה לחצירן ונתן עירובו בחורבה האחרת קנו עירוב או לא קנו עירוב. ואמרו ליה לא קני עירוב ממה נפשך, אי הני חורבות כל חדא הויא בית שער לחצר הסמוכה לה, הנותן עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב. ואי הני חורבות בתין ניהו נמצא כל אחד מטלטל בחורבה הסמוכה לה בבית דלא מערב, דהא (שלו) [כל] חד מינייהו לא יהב עירוביה אלא בחורבה הסמוכה לחבריה. ואמרינן מיכרי ספיקא הוא מאי שנא מדרבה דאמר א' לשנים צאו ועירבו עלינו כו'. ודחינן הכי השתא התם בין השמשות ספק יום וספק לילה וספק (ה)עירוב [עירוב] כשר. הכא או לתרוייהו בית שער [או לתרוייהו בית].

אבל לגבי האי בית שער ולגבי האי בית לא. **הדרן עלך הדר**

זה נעשה בית שער לזה וזה נעשה בית שער לזה אמצעי הוה ליה בית שמניחין בו עירוב ואין צריך ליתן את הפת בדיק להו רחבה לרבנן ב' חצרות וב' בתים ביניהם זה בא בדרך זה ונתן עירובו בזה וזה בא בדרך זה ונתן עירובו בזה קנו עירוב או לא מי משוי' להו לגבי דהאי בית ולגבי דהאי בית שער [ו] [ולגבי דהאי בית שער ולגבי דהאי בית] אמרו ליה [א] שניהן לא קנו עירוב מה נפשך אי בית שער משוית ליה [ב] הנותן את עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב אי בית משוית ליה קא מטלטל לבית דלא מערב ליה ומאי שנא [ג] מדרבא [ד] דאמר רבא [ב] אמרו לו שנים צא וערב עלינו לאחד עירב עליו מבעוד יום ולא' עירב עליו בין השמשות זה שעירב עליו מבעוד יום נאכל עירובו בין השמשות וזה שעירב עליו בין השמשות נאכל עירובו משתחשך שניהם קנו עירוב הכי השתא התם ספק יממא ספק לילי' לא מינכרא מילתא אבל הכא אי דלגבי דהאי בית לגבי דהאי בית אי לגבי דהאי בית שער לגבי דהאי נמי בית שער:

הדרן עלך הדר

חלון [ה] שבין ב' חצירות ד' על ד' בתוך עשרה מערבין שנים ואם רצו מערבין א' פחות מד' על ד' או למעלה מי' מערבין שנים ואין מערבין אחד: **גמ'** לימא תנן סתמא כר"ש בן גמליאל [ו] דאמר כל פחות מד' כלבוד דמי אפי' תימא כרבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרשב"ג אלא לענין לבודין אבל לענין פתחא אפי' רבנן מודו דאי איכא ד' על ד' חשיב ואי לא לא חשיב: פחות מד' וכו': פשיטא כיון דאמר ד' על ד' בתוך עשרה ממילא אנא ידענא דפחות מד' ולמעלה מי' לא הא קמ"ל טעמא דכוליה למעלה מי' [ז] אבל מקצתו בתוך י' מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד תנינא להא דת"ר כולו למעלה מי' ומקצתו בתוך עשרה כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מי' מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד השתא כולו למעלה מי' ומקצתו בתוך י' אמרת מערבין שנים ואם רצו מערבין א' כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מי' מיבעיא [ח] זו ואצ"ל זו קתני א"ר יוחנן חלון עגול צריך שיהא בהיקפו עשרים וארבעה טפחים ושנים ומשהו מהן בתוך י' שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י' מכדי [ט] כל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו ברוחבו טפח בתריסר סגיא הני

מוסף רש"י

הנותן את עירובו בבית שער. עירוב הנעבי מנמי אחצר ונתנו בנית שער, היינו בית קנון שלפני שער אחצר, או מנפנים או מנמוך, ושומר הפתח יושב שם (סוכה ג:). **אכסדרה.** שלפני הבית שקורין פורטיק"א (שם). **ומרפסת.** עליה מרוכב על פני אחצר על פני רשות הרבים וכך פתחים הרבה לפי מתלוחים ויושרן בכל אחת ואחת ושוטרן מרפסת מרוכב לפני הפתחים כתוך עליה וכולן עולים בסולם אחד למרפסת ולרך המרפסת נכנסין ויוצאין כולן, מרפסת אלוי"ר, סולם בקל"א (שם). **אינו עירוב.** לפי שזו לויכה שכל היוצא וכנכם עובר עליו (שם). **בין השמשות.** קוטב עירוב שהוא תחילת קדושת היום (שבת לד). **זה שעירב עליו מבעוד יום.** היום עירובו לפוף התחום מבעוד יום ולא ספיקיך להחשיך ממנו עד שנאכל בין השמשות (שם). **נאכל עירובו.** שאכלו כלב או אדם (שם). **שניהם קנו עירוב.** לנבי אחי שנאכל בין השמשות משום דיש לילה ואמרינן כבר קנה עירוב ולנבי אחי שעירב עליו בין השמשות משום דיש לילה ואמרינן כבר קנה עירוב ולנבי אחי שעירב עליו בין השמשות משום דיש יום ועדיין הוא לו שהות לקנות שניהם: **לא מיכרא מילתא.** ולא הוו מילי דרבנן כי מוכח ומיטלולא. אבל הך תיתי הא קיימי קמן ומי משום הכא הכי והכא הכי הויין מילי דרבנן כי מוכח ומיטלולא ולא ניתן פה לנדוקים [ט] לנדות:

הדרן עלך הדר

חלון שבין שתי חצירות. בפוך עשרה. מפרש בגמ' שיהא קלח היתנו ופפי' משהו בתוך עשרה לקרקע: **מערבין שנים.** שני עירובין אלו לעלמן ואלו לעלמן ומסורין זו עם זו: **ואם רלו מערבין אחד.** עירוב אחד שיתנו אלו עירובן בתחתת ויערבו עמהן ויהיו כאחד: **פחות מארבעה.** לאו פתח הוי: **למעלה מעשרה.** דאילו כל הכותל אינו נבוה יותר הוי מחילה מעליתא הלכך כשאין כולו מן החלל בתוך עשרה לאו פתח הוא ואין מערבין אחד ומסורות זו עם זו דרך לפח הכותל ודרך אותו חלון ודרך מוריס ומקיש: **גמ'** רבן שמעון בפירקא קמא [י] בגריימא בגמרא: **הא קמשמע לן טעמא דכוליה למעלה מי' הו'.** לאי מריפא הוא ממינה כולו בתוך י' בעינן: **ומקצתו.** לפילו משהו: **לריך שיהא בהיקפו עשרים וארבעה.** דבלאו הכי לא מלית למימר בגוויה חלון מרובע ד' על ד'. כל חלון עגול בתמנית ממנעיתו נמוך וממנעיתו לכתן ולכתן הוא מגיה והולך וכריך לזה שיהו שני טפחים ומשהו מוכך מהיקפו בתוך י' מתמנעו לכתן טפח ומתמנעו לכתן טפח ועוד משהו משום דכי מרבעינן ליה מדליגן ליה מינה שני טפחים מן ההיקף עגול שנין קנן לקנן לכל לד דתמינן להו ומוקמינן לה לעיגולא ונמנע מותו משהו הנשאר נסוף י' [ט] על פני רוחב החלון כלומר כ"ש [ע"כ] רבועא מגו עגולא פלגא בעית לדלויי כלומר חלי מדה הנותרת בריבוע ריבה העגול עליו והיקף המרובע ט"ז נמנע העגול רבה עליו ח' הרי ד' טפחים לכל לד: הני

טפחים ומשהו בתוך י', שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י'. ואסיקנא דר' יוחנן כדייני דקיסרי דטבר ואמרי ריבועא דנפיק מגו עיגולא פלגא אמרה לשמעתיה. פי' (בהדיא) [מכדי] דכל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח, מדכתיב ויעש את הים מוצק עשר באמה וגו', וקו שלשים באמה יסוב אותו סביב. וכבר פירשנוהו בפרק הראשון, וגם פירשנוהו במסכת סוכה בפרק א' בסוכה העשויה [כ]כבשן. וכיון שכל מה שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח, המרובע היוצא מן העגול לטעמא דדייני דקיסרי ניפחת חציו, הוצרך ר' יוחנן לומר (לטעותא והא) [לטעותייהו] דדייני דקיסרי צריך זה החלון שהוא עגול, כ"ד טפחים היקפו, שנמצא בו ח' טפחים על ח' טפחים, והוא שליש היקפו, כשתוציא מתוכו מרובע יפחת בסיתומין מכל צד שני טפחים, ואחרי כן ישאר באמצע ד' טפחים על (טפח) [ד' טפחים] חלל. נמצא סתום מזה החלון מכל צלע טפחי, מלמעלה טפחי, ומלמטה טפחי, נמצא באמצע ד' טפחים. עכשיו כשסותם מן הצלע התחתון שהוא בתוך י' טפחים אם לא תתן לו יותר משני טפחים בתוך ה'[י] שאם יסתמו טפחי' ישאר מקצת מחללו של חלון אחר שתרבענו בתוך י' טפחים, רצו מערבין אחד. לפיכך הוצרך ב' טפחים ומשהו שיסיימו הטפחי' וישאר אותו משהו בכלל הריבוע פתוח בתוך י'.

ז) תסר כאן ול"ל סהיא ר' יוסי אומר אין לך כו' וכ"ה אומר רימונים מעשים ומשה וגו' ואומר כל הרימונים מאה על מאה שהרי כאן נאמר וכו' אמור מעתה תרבעם נכונות כנותל ומעשים ומשה נראה מעתון ע"כ. ח) לפי שיגרת לשון רבינו נראה ל"ל שאם יסתמו טפחים לו יעשר מקצת מחללו של חלון אחר שירבענו בתוך י' לא היו יכולין לערבו כאחד לפיקך וכו'.

עו א מיי' פ"ד מהלכות עירובין הלכה יח טוש"ע ח"מ סי' שעט סעיף ג:

עז ב מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה יג טור ש"ע ח"מ סי' שצג סעיף ג וסי' תעו סעי' ג):

א ג ד מיי' פ"ג מהל' עירובין הלכה ט טור ש"ע ח"מ סי' שעב סעיף ד:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה רבן שמעון בפיקנק קמא. ר"ל ד"ה דף ט: (ב) ד"ה לריך וכו' כפוף עשרה הוא על פני:

רב נימים גאון

לימא תנן סתמא כרבן שמעון בן גמליאל דאמר כל פחות מד' [כלבוד דמי]. עיקר דברי רבן בן שמעון בן גמליאל בברייתא אמורה בפרק מבוי, תנו רבנן קורה היוצאה מכותל זה כו', רבן שמעון בן גמליאל אומר פחות מד' אין צריך להבניא קורה אחרת. ואית' נמי בפרק היושן תחת המטה, והיא שנויה בתוספתא דעירובין בפרק א'.

רבינו חננאל (המשך)

חלון שבין שתי חצירות ארבעה על ארבעה בתוך י' מערבין שנים (ואין) [ואם רצו] מערבין כו'. אוקימנא להא מתני' אפילו לרבנן דסבירא להו דשלשה לא אמרינן בהו לבוד ותלתא סגי, הכא ד' טפחים הוי פיתחא, ואי לא לא. ואוקימנא נמי דהאי חלון שיש בו ד' על ד' טפחים, אי הוו הני ד' טפחים כולהו למעלה מי' [ומקצתן בתוך י'] טפחים אם רצו מערבין אחד. תנינא להא דתנו רבנן כולו למעלה מעשרה ומקצתו בתוך י' כו'. תנא באהלות פרק י"ג עמוד המוטל באויר אינו מביא את הטומאה תחת דופנו עד שיהא בהיקפו כ"ד טפחים. ר' יוסי אומר כ"ה [ו], אין לך פ"ה טפחים שאין הארץ אוכלת טפח. וכן הוא אומר ויהיו הרימונים תשעים וששה [רוחה, ואומר כל הרמונים מאה עליהם בכה סביב, אי אפשר לומר מאה שכבר נאמר תשעים וששה] ואי אפשר לומר [תשעים וששה שכבר נאמר מאה, אמור מעתה ארבעה בלועין בכותל ותשעים ושישה נראין מבחוץ]. א"ר יוחנן [חלון] עגול צריך (שיש) [שיהא] בהיקפו כ"ד טפחים ומהן ב'